

32003D0578

L 197/13

EUROPOS SĄJUNGOS OFICIALUSIS LEIDINYS

2003 8 5

TARYBOS SPRENDIMAS
2003 m. liepos 22 d.
dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių
 (2003/578/EB)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 128 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į Komisijos pasiūlymą ⁽¹⁾,

atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę ⁽²⁾,

atsižvelgdama į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽³⁾,

atsižvelgdama į Regionų komiteto nuomonę ⁽⁴⁾,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnis nustato Sąjungai tikslą skatinti ekonominę ir socialinę pažangą bei aukštą užimtumo lygį. Europos bendrijos steigimo sutarties 125 straipsnis teigia, kad valstybės narės ir Bendrija veikia siekdamos plėtoti suderintą užimtumo strategiją, ypač ugdydamos kvalifikuotą, profesiniu atžvilgiu pasirengusią ir mokančią prisitaikyti darbo jėgą bei darbo rinkas, prisitaikančias prie ekonomikos pokyčių.

- (2) Po ypatingojo 1997 m. lapkričio 20 ir 21 d. Liuksemburge vykusio Europos Vadovų Tarybos susitikimo dėl užimtumo, 1997 m. gruodžio 15 d. Tarybos rezoliucija dėl 1998 metų užimtumo gairių ⁽⁵⁾ pradėtas procesas, kuriam būdingas didelis visų suinteresuotų šalių matomumas, stiprus politinis įsipareigojimas ir plataus masto pritarimas.

- (3) Europos Vadovų Taryba 2000 m. kovo 23 ir 24 d. Lisabonoje nustatė naują strateginį tikslą – paversti Europos Sąjungą konkurencingiausia ir dinamiškiausia žiniomis paremta ekonomika pasaulyje, galinčia subalansuotai ekonomiškai augti, kuriant daugiau ir geresnių darbo vietų bei siekiant didesnės socialinės sanglaudos. Siekdama šio tikslo Taryba susitarė dėl bendrų užimtumo tikslų bei moterų užimtumo tikslų iki 2010 m., kurie buvo baigti rengti Europos Vadovų Taryboje Stokholme 2001 m. kovo 23 ir 24 d., nustatant tarpinius tikslus 2005 m. sausio mėnesiui ir naują tikslą 2010 m., kuris atspindi demografinį iššūkį vyresnio amžiaus moterų bei vyrų užimtumo lygiams.

- (4) Europos Vadovų Taryba 2000 m. gruodžio 7, 8 ir 9 d. Nicoje patvirtino Europos socialinę darbotvarkę, kurioje teigiama, kad grįžimas prie visiško užimtumo apima ambicingą užimtumo lygio didinimo politiką, skirtumą tarp regionų, nelygybės mažinimą ir darbo kokybės gerinimą.

- (5) Europos Vadovų Taryba 2002 m. kovo 15 ir 16 d. Barselonoje paragino sustiprinti Europos užimtumo strategiją sutvirtintu, supaprastintu ir geriau valdomu procesu, įgyvendintu iki 2010 m. bei apimančiu Lisabonos strategijos tikslus ir siekius. Europos Vadovų Taryba Barselonoje taip pat pageidavo racionalizuoti politikos koordinavimo procesą vienu metu priimant bendrąsias ekonominės politikos gaires ir užimtumo gaires.

⁽¹⁾ 2003 m. balandžio 8 d. pasiūlymas (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

⁽²⁾ 2003 m. birželio 3 d. nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

⁽³⁾ 2003 m. gegužės 14 d. nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

⁽⁴⁾ 2003 m. liepos 3 d. nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

⁽⁵⁾ OL C 30, 1998 1 28, p. 1.

- (6) Europos Vadovų Taryba Briuselyje 2003 m. kovo 20 ir 21 d. patvirtino, kad užimtumo strategijai priklauso pagrindinis vaidmuo įgyvendinant Lisabonos strategijos užimtumo ir darbo rinkos tikslus ir kad užimtumo strategija bei bendrosios ekonominės politikos gairės, atliekančios svarbiausią vaidmenį koordinuojant Bendrijos ekonominę politiką, turėtų veikti darniai. Ši Europos Vadovų Taryba paragino, kad gairių skaičius būtų apribotas, jos būtų konkrečiau skirtos rezultatui pasiekti, taip leidžiant valstybėms narėms kurti tinkamą veiksmų derinį ir remtis atitinkamais tikslais. 2003 metai suteikia ypatingą galimybę naudoti racionalizuotus pagrindinius politikos koordinavimo įrankius – bendrąsias ekonominės politikos gaires, užimtumo gaires ir vidaus rinkos strategiją – ir suteikia jiems naują trijų metų perspektyvą.
- (7) Užimtumo strategija buvo visapusiškai įvertinta, įskaitant kruopštų laikotarpui įpusėjus atliktą persvarstymą, kuris buvo baigtas 2000 m., ir 2002 m. atliktą pagrindinių pirmųjų penkerių metų patirties įvertinimą. Šis įvertinimas parodė, kad, siekiant išspręsti likusias struktūrines problemas, reikia toliau nuosekliai vykdyti strategiją, taip pat spręsti naujus iššūkius, iškiliančius Europos Sąjungai po jos plėtros.
- (8) Sėkmingas Lisabonos dienotvarkės įgyvendinimas ragina, kad valstybės narės vykdomomis užimtumo politikomis proporcingai siektų trijų papildomų ir vienas kitą remiančių tikslų – visiško užimtumo, darbo kokybės ir našumo bei socialinės sanglaudos ir įtraukimo. Norint šių tikslų pasiekti, reikia tęsti struktūrines reformas, skirtas dešimčiai svarbiausių tarpusavyje susijusių prioritetų, o ypatingą dėmesį skirti nuosekliai šio proceso valdymui. Politikos reformos reikalauja, kad įgyvendinant visus šiuos veiksmus būtų atsižvelgiama į lyčių aspekto integravimą.
- (9) 2001 m. gruodžio 6 d. Taryba patvirtino rodiklius, skirtus matuoti 10 investavimo į darbo kokybę matų, ir paragino, kad šie rodikliai būtų naudojami kontroliuojant Europos užimtumo gaires ir rekomendacijas.
- (10) Skatinamoji ir prevencinė politika turėtų būti veiksminga ir prisidėti prie visiško užimtumo ir socialinio įtraukimo tikslų, užtikrinant, kad bedarbiai ir neveiklūs žmonės galėtų konkuruoti ir integruotis darbo rinkoje. Tokią politiką turėtų remti šiuolaikiškos darbo rinkos institucijos.
- (11) Valstybės narės turėtų skatinti didesnio skaičiaus ir geresnių darbo vietų kūrimą, ugdydamos verslumą ir novatoriškumą verslui palankioje aplinkoje. Valstybės narės išpareigoja įgyvendinti Europos mažų įmonių chartiją ir dalyvauja įmonių politikos tikrinimo procese.
- (12) Tinkamas lankstumo ir saugumo pusiausvyros palaikymas padeda remti firmų konkurencingumą, darbo kokybės ir našumo didėjimą, palengvinti firmų ir darbuotojų prisitaikymą prie ekonominių permainų. Atsižvelgdamos į tai Europos Vadovų Tarybos Barselonoje ir Briuselyje paragino iš naujo apsvarstyti užimtumo teisės aktus, gerbiant socialinių partnerių vaidmenį. Atsižvelgiant į naująją Bendrijos strategiją nuo 2002 iki 2006 m., reikia kelti darbuotojų sveikatos ir saugos standartų lygius. Ypatingą dėmesį reikia skirti nelaimingiems atsitikimams darbe didelės rizikos sektoriuose. Darbuotojų mokymasis yra esminis lankstumo ir saugumo pusiausvyros elementas, todėl reikia remti darbuotojų dalyvavimą, atsižvelgiant į investicijas grąžą darbuotojams, darbdaviams ir visuomenei kaip visumai. Ekonominis restruktūrizavimas meta iššūkį užimtumui ir dabartinėse, ir būsimose valstybėse narėse, todėl reikia pozityvios vadybos, įtraukiančios visus susijusius dalyvius, taip pat socialinius partnerius.
- (13) Europos Vadovų Taryba Barselonoje pasveikino Komisijos veiksmų planą dėl įgūdžių ir mobilumo, o 2002 m. birželio 3 d. Tarybos rezoliucija dėl įgūdžių ir mobilumo toliau kvietė Komisiją, valstybes nares ir socialinius partnerius imtis reikiamų priemonių. Didesnis profesinis ir geografinis mobilumas bei darbo vietų atitikimas padės didinti užimtumą ir socialinę sanglaudą, atsižvelgiant į imigrantų darbo aspektus.
- (14) Nuoseklių ir visaapimančių visą gyvenimą trunkančio mokymosi strategijų įgyvendinimas yra būtinas siekiant visiško užimtumo, geresnės darbo kokybės ir našumo, geresnės socialinės sanglaudos. Europos Vadovų Taryba Barselonoje pasveikino Komisijos komunikatą „Visą gyvenimą trunkančio mokymosi erdvės Europoje kūrimas“, kuriame pateiktos svarbiausios visą gyvenimą trunkančio mokymosi partnerystės strategijų dalys, numatytas poreikis mokytis, pakankami ištekliai, galimybių mokytis palengvinimas, mokymosi kultūros kūrimas ir tobulumo siekimas. Vykstantis procesas dėl konkrečių švietimo

sistemos ateities tikslų, pradėtas Europos Vadovų Tarybos Lisabonoje, yra labai svarbus žmogiškojo kapitalo raidai, o sinergijas su Užimtumo strategija reiktų pilnai išnaudoti. 2003 m. gegužės 5–6 d. Taryba patvirtino Europos vidutinio veikimo mokymo ir lavinimo patikras, kai kurios iš jų yra ypač svarbios užimtumo politikai. Europos Vadovų Taryba Lisabonoje paragino žymiai padidinti *per capita* investicijas į žmogiškuosius išteklius. Tam reikia pakankamai paskatų darbdaviams ir asmenims bei veiksmingiau investuoti valstybės finansus į žmogiškuosius išteklius visame mokymosi spektre.

- (15) Siekiant atlaikyti demografinį iššūkį, remti ekonomikos augimą, skatinti visišką užimtumą bei remti socialinės apsaugos sistemų tolygumą, reikia pakankamos darbo jėgos pasiūlos. Bendrame Komisijos ir Tarybos pranešime „Darbo jėgos dalyvavimo didinimas ir vyresnio amžiaus žmonių aktyvumo skatinimas“, Tarybos priimta 2002 m. kovo 7 d., prieita prie išvados, jog tam reikia kurti visaapimančias nacionalines strategijas, grindžiamas gyvenimo ciklo požiūriu. Politikoje reikia panaudoti visų kategorijų asmenų užimtumo potencialą. Europos Vadovų Taryba Barselonoje sutarė, kad Europos Sąjunga turėti stengtis iki 2010 m. palaipsniui maždaug penkeriais metais padidinti vidutinį išėjimo iš darbo rinkos amžių, kurio sulaukę žmonės liaujasi dirbti. 2001 m. apskaičiuota, jog toks amžius yra 59,9.

- (16) Jei Europos Sąjunga nori pasiekti visiško užimtumo, didinti darbo kokybę ir skatinti socialinį įtraukimą bei sanglaudą, reikia palaipsniui išnaikinti lyčių diskriminaciją darbo rinkoje. Tam reikia ir lyčių aspekto integravimo ir specifinių politinių veiksmų, sukursiančių sąlygas moterims ir vyrams ateiti į darbo rinką, grįžti į ją bei joje likti. Europos Vadovų Taryba Barselonoje sutarė, kad iki 2010 m. valstybės narės turi suteikti vaikų priežiūrą mažiausiai 90 % vaikų nuo trijų metų iki privalomojo mokyklinio amžiaus bei mažiausiai 33 % vaikų iki trijų metų amžiaus. Reikia kovoti su nevienodą vyrų ir moterų darbo apmokėjimą lemiančiais veiksniais, ir tokius skirtumus sumažinti nekvėstionuojant algų diferenciacijos pagal našumą ir situaciją darbo rinkoje principo.

- (17) Veiksmingas palankių sąlygų neturinčių žmonių integravimas į darbo rinką padidins socialinį įtraukimą ir užimtumo

lygius, pagerins socialinės apsaugos sistemų tolygumą. Politiniai sprendimai turi nugalėti diskriminaciją, pateikti asmeninį požiūrį į individualias reikmes ir kurti pakankamas darbo galimybes pateikiant darbdaviams paskatas samdyti darbuotojus. 2001 m. gruodžio 3 d. Tarybos direktyva 2001/903/EB ⁽¹⁾ 2003 metus pavadino „Žmonių su negalia metais Europoje“. Kalbant apie žmones su negalia, kurių Europos Sąjungoje yra apie 37 milijonus ir kurių daugelis gali ir nori dirbti, didžiausias prioritetas yra pateikimas į darbo rinką.

- (18) Siekiant pagerinti visiško užimtumo ir socialinės sanglaudos perspektyvą, pusiausvyra tarp darbo pajamų ir nedarbo ar neveiklumo pajamų turi būti tokia, kad skatintų žmones ateiti į darbo rinką, grįžti į ją ir likti joje bei skatintų naujų darbo vietų kūrimą.

- (19) Nedeklaruojamu darbu laikoma „bet kokia apmokama veikla, kuri yra teisėta pagal savo pobūdį, tačiau nedeklaruojama valstybės institucijoms“. Tyrimai rodo, kad neoficialios ekonomikos dydis svyruoja tarp 7 % ir 16 % ES bendrojo vidaus produkto. Ją reikia paversti reguliariu darbu, taip pagerinant bendrą verslo aplinką, suinteresuotų asmenų darbo kokybę, socialinę sanglaudą ir valstybinio finansavimo bei socialinės apsaugos sistemų tolygumą. Reikia siekti geresnių žinių apie nedeklaruojamo darbo mastą valstybėse narėse ir Europos Sąjungoje.

- (20) Užimtumo ir nedarbo skirtumai Europos Sąjungos regionuose lieka dideli ir auga po Sąjungos plėtros. Su jais reikia kovoti plačiu požiūriu, įtraukiant visų lygių veikėjus ir taip siekiant remti ekonominę ir socialinę sanglaudą, naudojantis Bendrijos struktūriniais fondais.

- (21) Pirmųjų penkerių metų užimtumo strategijos įvertinimas pabrėžė, kad geresnis valdymas yra būtinas strategijos veiksmingumui ateityje. Sėkmingas užimtumo politikos įgyvendinimas priklauso nuo partnerystės visais lygiais, daugelio veiklos tarnybų dalyvavimo bei pakankamų finansinių išteklių užimtumo gairių įgyvendinimui remti. Valstybės narės yra atsakingos už veiksmingą užimtumo gairių įgyvendinimą, įskaitant subalansuotą pristatymą regioniniu ir vietos lygiu.

⁽¹⁾ OL L 335, 2001 12 19, p. 15.

- (22) Norint sėkmingai įgyvendinti užimtumo gaires, reikia aktyvaus socialinių partnerių dalyvavimo visose pakopose – nuo politikos kūrimo iki jos įgyvendinimo. 2001 m. gruodžio 13 d. socialiniame aukščiausiojo lygio susitikime socialiniai partneriai išreiškė poreikį plėtoti ir gerinti trišalių konsultacijų koordinavimą. Susitarta, kad Trišalis socialinis aukščiausio lygio susitikimas augimui ir užimtumui bus rengiamas prieš kiekvieną pavasarinę Europos Vadovų Tarybą.

NUSPRENDĖ:

Vienintelis straipsnis

Patvirtinamos valstybių narių užimtumo politikos gairės („užimtumo gairės“), pridedamos prie šio dokumento kaip priedas. Valstybės narės atsižvelgia į jas vykdydamos savo užimtumo politiką.

Priimta Briuselyje, 2003 m. liepos 22 d.

- (23) Greta užimtumo gairių, valstybės narės turėtų pilnai įgyvendinti bendrąsias ekonominės politikos gaires ir užtikrinti, kad jų veiksmai pilnai atitiktų gerų valstybės finansų išlaikymą ir makroekonominį stabilumą,

Tarybos vardu

Pirmininkas

G. ALEMANN

PRIEDAS

UŽIMTUMO GAIRĖS

Europos strategija visiškam užimtumui ir geresnėms darbo vietoms visiems kurti

Valstybės narės vykdo savo užimtumo politikas siekdamos įgyvendinti tikslus ir veiksmų prioritetus bei žengdamos link toliau nurodytų tikslų. Ypatingas dėmesys skiriamas geram užimtumo politikų valdymui užtikrinti.

Be Užimtumo gairių ir su jomis susijusių Užimtumo rekomendacijų valstybės narės turi pilnai įgyvendinti Bendrąsias ekonominės politikos gaires ir užtikrinti, kad šios dvi priemonės veiktų darniai.

Atspindėdamos Lisabonos dienotvarkę, valstybės narės užimtumo politikomis siekia trijų svarbiausių ir tarpusavyje susijusių tikslų: visiško užimtumo, darbo kokybės ir našumo, socialinės sanglaudos ir įtraukimo.

Šių tikslų reikia siekti išlaikant pusiausvyrą ir atspindint vienodą jų svarbą Sąjungos siekių įgyvendinime. Į jų vykdymą reikia įtraukti visus susijusius veikėjus. Reikia pilnai išnaudoti sinergijas, remtis pozityvia šių trijų tikslų sąveika. Norint žengti link šių tikslų, lygios galimybės ir lyčių lygybė yra būtini.

Toks požiūris taip pat prisidės prie nedarbo ir neveiklumo mažinimo.

Visiškas užimtumas

Valstybės narės siekia visiško užimtumo įgyvendindamos visapusiškos politikos požiūrį, įtraukiantį paklausos ir pasiūlos priemones, ir taip didindamos užimtumo lygius, artinant juos prie Lisabonoje ir Stokholme nustatytų tikslų.

Vykdomos politikos siekia tokių Europos Sąjungos vidurkių:

- bendras užimtumo lygis 67 % 2005 metais ir 70 % 2010 metais,
- moterų užimtumo lygis 57 % 2005 metais ir 60 % 2010 metais,
- vyresnio amžiaus darbuotojų (nuo 55 iki 64 metų) užimtumo lygis 50 % 2010 metais.

Bet kokie nacionaliniai tikslai turi derėti su Europos Sąjungoje numatomais rezultatais bei atsižvelgti į konkrečias nacionalines aplinkybes.

Darbo kokybės ir našumo gerinimas

Geresnė darbo kokybė yra glaudžiai susijusi su konkurencingos ir žiniomis paremtos ekonomikos siekimu, jos reikia siekti bendromis visų dalyvių pastangomis, ypač remiantis socialiniu dialogu. Kokybė yra daugiamačė sąvoka, susijusi ir su darbo vietos charakteristikomis, ir su platesne darbo rinka. Ji apima vidinę darbo kokybę, įgūdžius, visą gyvenimą trunkantį mokymąsi ir kilimą tarnyboje, lyčių lygybę, darbuotojų sveikatą ir saugą, lankstumą ir saugumą, įtraukimą ir darbo rinkos prieinamumą, darbo organizavimą ir darbo bei asmeninio gyvenimo pusiausvyrą, socialinį dialogą ir darbuotojų dalyvavimą, įvairovę ir diskriminacijos nebuvimą, bendrą darbinę veiklą.

Užimtumo lygius reikia kelti kartu su bendru darbo našumu. Darbo kokybė gali padėti padidinti darbo našumą, todėl reikia visiškai išnaudoti judviejų sinergijas. Tai kelia specifinį iššūkį socialiniam dialogui.

Socialinės sanglaudos ir įtraukimo stiprinimas

Užimtumas yra svarbiausia priemonė socialiniam įtraukimui pasiekti. Vykdomos kartu su atviru koordinavimo socialinio įtraukimo srityje metodu, užimtumo politikos turėtų palengvinti įsidarbinimą skatindamos kokybiško užimtumo prieinamumą visoms moterims ir vyrams, kurie gali dirbti; kovodamos su diskriminacija darbo rinkoje ir neleisdamos išstumti žmones iš darbo pasaulio.

Ekonominė ir socialinė sanglauda turi būti skatinama mažinant regioninius užimtumo ir nedarbo skirtumus, kovojant su užimtumo problemomis atskirtuose Europos Sąjungos teritorijose ir pozityviai remiant ekonominių ir socialinių restruktūrizavimą.

KONKREČIOS GAIRĖS

Siekdamos trijų svarbiausių tikslų, valstybės narės įgyvendina politikas, kuriose atsižvelgiama į toliau pateiktas konkrečias gaires – veiksmų prioritetus. Tai darydamos kiekviename iš prioritetų jos laikosi lyčių aspekto integravimo požiūrio.

1. SKATINAMOSIOS IR PREVENCINĖS PRIEMONĖS BEDARBIAMS IR NEVEIKLIEMS ŽMONĖMS

Valstybės narės kurs ir įgyvendins bedarbiams ir neveikliams žmonėms skirtas skatinamąsias ir prevencines priemones, kurios užkirs kelią ilgalaikių bedarbių antplūdžiui bei skatins bedarbius ir neveiklius žmones tolydžiai integruotis į darbo rinką. Valstybės narės:

- a) užtikrins, kad pirmosios nedarbo stadijos metu, visi darbo ieškantys susilauktų paramos anksti nustatant jų reikmes ir iš tokių paslaugų kaip konsultavimas ir orientavimas, pagalba ieškant darbo ir personalizuoti veiksmų planai;
- b) remdamosi pirmiau minėtu nustatymu, pasiūlys darbo ieškantiems žmonėms efektyvias ir veiksmingas priemones jų darbingumui ir integracijos galimybėms didinti, ypatingą dėmesį skiriant žmonėms, susiduriantiems su didžiausiais sunkumais darbo rinkoje.

Valstybės narės užtikrins, kad:

- prieš pasiekiant šešis nedarbo mėnesius jauniems žmonėms ir 12 nedarbo mėnesių suaugusiems žmonėms, kiekvienam bedarbiui būtų pasiūlyta nauja galimybė mokymo, perkvalifikavimo, darbo praktikos, darbo vietos arba kitos įdarbinimo priemonės forma, prireikus kartu su nuolatine pagalba ieškant darbo,
- iki 2010 m. 25 % ilgalaikių bedarbių dalyvaus aktyviose priemonėse mokymo, perkvalifikavimo, darbo praktikos arba kita įdarbinimo priemonės forma, siekiant pasiekti trijų toliausiai pažengusių valstybių vidurkį;
- c) modernizuos ir sustiprins darbo rinkos institucijas, ypač užimtumo tarnybas;
- d) užtikrins, kad darbo rinkos programų veiksmingumas ir efektyvumas būtų reguliariai vertinamas, jos atitinkamai tobulinamos.

2. DARBO VIETŲ KŪRIMAS IR VERSLUMAS

Valstybės narės skatins naujų ir geresnių darbo vietų kūrimą puoselėdamos verslumą, novatoriškumą, investicinius pajėgumus ir visoms įmonėms palankią verslo aplinką. Ypatingas dėmesys bus skiriamas darbo vietų kūrimo naujose įmonėse potencialui išnaudoti, paslaugų sektoriui bei tyrimų ir taikomajai veiklai. Remiantis įmonių politikos tikrinimo procesu ir Europos mažų įmonių chartijos įgyvendinimu, politinėmis iniciatyvomis bus labiausiai siekiama:

- supaprastinti ir sumažinti administracinę ir norminę naštą verslo pradžiai, mažoms bei vidutinėms įmonėms ir personalui samdymui; palengvinti kapitalo verslo pradžiai prieinamumą naujoms ir esamoms mažoms ir vidutinėms įmonėms bei įmonėms, kurių didelis augimo ir darbo vietų kūrimo potencialas (dar žr. BEPG, 11 gairė),
- skatinti verslo ir vadybos įgūdžių mokymą ir lavinimą bei teikti paramą, taip pat ir lavinimu, kad verslas galėtų tapti karjeros galimybe visiems.

3. PRADĖTI PERMAINAS IR SKATINTI PRISITAIKOMUMĄ IR MOBILUMĄ DARBO RINKOJE

Valstybės narės padės darbuotojams ir firmoms prisitaikyti prie permainų, atsižvelgdamos į lankstumo ir saugumo poreikį bei pabrėždamos ypatingą socialinių partnerių vaidmenį šiuo atžvilgiu.

Valstybės narės peržiūrės ir, prireikus, reformuos pernelyg ribojančius elementus užimtumo teisės aktuose, kurie veikia darbo rinkos dinamiką ir grupių, susiduriančių su sunkumais patenkant į darbo rinką, užimtumą, plėtos socialinį dialogą, puoselės kolektyvinę socialinę atsakomybę bei imsis kitų reikiamų priemonių, skirtų skatinti:

- įvairovę sutartinių ir darbo susitarimų, įskaitant susitarimus dėl darbo laiko, skatinančių kilimą tarnyboje, geresnę darbo ir asmeninio gyvenimo, lankstumo ir saugumo pusiausvyrą,
- darbuotojų, ypač žemos kvalifikacijos, galimybes lavintis,

- geresnes darbo sąlygas, įskaitant sveikatą ir saugą; valstybės narės sieks: žymiai sumažinti nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų dažnumo lygį,
- kūrimą ir platinimą naujų ir tolydžių darbo organizavimo formų, remiančių darbo našumą ir kokybę,
- ekonominių permainų ir restruktūrizavimo numatymą ir pozityvią vadybą.

Valstybės narės įvairiomis priemonėmis kovos su darbo trūkumais ir kliūtimis, pvz., skatindamos profesinį mobilumą ir šalindamos kliūtis geografiniam mobilumui, ypač įgyvendindamos kvalifikacijos ir mobilumo veiksmų planą, gerindamos kvalifikacijų ir kompetencijų pripažinimą ir skaidrumą, socialinio draudimo ir teisių į pensiją perkeliamumą, teikdamos tinkamas paskatas mokesčių ir išmokų sistemose, atsižvelgdamos į imigracinius darbo rinkos aspektus.

Užimtumo ir lavinimo galimybės nacionaliniu ir Europos lygiu turėtų būti skatinamos siekiant remti veiksmingą darbo vietų atitikimą. Iki 2005 m. darbo ieškantys žmonės turėtų galėti sužinoti apie visas darbo vietas, siūlomas valstybių narių užimtumo tarnybų.

4. SKATINTI ŽMOGIŠKOJO KAPITALO RAIDĄ IR VISĄ GYVENIMĄ TRUNKANTĮ MOKYMĄSI

Valstybės narės įgyvendins visą gyvenimą trunkančio mokymosi strategijas, taip pat tobulindamos mokymo ir lavinimo sistemų kokybę ir veiksmingumą, siekdamos aprūpinti visus individus igūdžiais, būtinais šiuolaikiškai darbo jėgai žiniomis paremtoje visuomenėje, leisiančiais jiems kilti tarnyboje bei sumažinti igūdžių neatitikimą ir kliūtis darbo rinkoje.

Kartu siekdamas nacionalinių prioritetų, valstybės narės iki 2010 m. sieks tokių konkrečių rezultatų:

- mažiausiai 85 % 22-mečių Europos Sąjungoje turėtų būti įgiję aukštesnį vidurinį išsilavinimą,
- dalyvavimo visą gyvenimą trunkančiame mokymesi Europos Sąjungos vidurkis turėtų būti mažiausiai 12,5 % suaugusių darbinio amžiaus gyventojų (amžiaus grupė nuo 25 iki 64 metų).

Valstybės narės sieks didinti investicijas į žmogiškuosius išteklius. Atsižvelgiant į tai svarbu, kad žymiai padidėtų įmonių investicijos į suaugusiųjų lavinimą, siekiant skatinti našumą, konkurencingumą ir vyresnio amžiaus žmonių aktyvumą. Bus lengvinamas veiksmingas darbdavių ir individų investavimas į žmogiškąjį kapitalą.

5. DIDINTI DARBO JĖGOS PASIŪLĄ IR SKATINTI VYRESNIO AMŽIAUS ŽMONIŲ AKTYVUMĄ

Valstybės narės skatins darbo ir užimtumo galimybių prieinamumą ekonominiam augimui ir užimtumui remti, atsižvelgdamos į darbo mobilumą, kaip nurodyta 3 gairėje. Konkrečiai jos:

- didins dalyvavimą darbo rinkoje naudodamos visų gyventojų grupių potencialą, diegdamos visapusišką požiūrį, apimančią darbo vietų prieinamumą ir patrauklumą, darbo apsimokėjimą, igūdžių kėlimą ir pakankamą rėmimo priemonių tiekimą,
- skatins vyresnio amžiaus žmonių aktyvumą, ypač puoselėdamos išlaikyti darbo vietą padedančias darbo sąlygas – pvz., nuolatinio lavinimo prieinamumas, ypatingos darbuotojų sveikatos ir saugos svarbos pripažinimas, naujos ir lanksčios darbo organizavimo formos – ir naikindamos paskatas anksti pasitraukti iš darbo rinkos, ypač reformuodamos ankstyvo išėjimo į pensiją sistemas ir užtikrindamos, kad apsimokėtų likti aktyviems darbo rinkoje; skatindamos darbdavius įdarbinti vyresnio amžiaus darbuotojus,

šios politikos turi iki 2010 m. pasiekti, kad išėjimo iš darbo rinkos amžius Europos Sąjungos lygiu padidėtų penkeriais metais (2001 m. apskaičiuota, jog jis yra 59,9). Šiuo atžvilgiu svarbų vaidmenį turi atlikti socialiniai partneriai. Bet kokie nacionaliniai tikslai turi derėti su rezultatu, laukiamu Europos Sąjungos lygiu, ir turėtų atsižvelgti į konkrečias nacionalines aplinkybes,

- ir prireikęs pilnai atsižvelgti į papildomą darbo jėgos pasiūlą, kylančią iš imigracijos.

6. LYČIŲ LYGYBĖ

Valstybės narės skatins, naudodamos integruotą požiūrį, apjungiantį lyčių aspekto integravimą ir specifinius politinius veiksmus, moteris dalyvauti darbo rinkoje ir sieks žymiai sumažinti vyrų ir moterų užimtumo, nedarbo ir atlyginimo lygių skirtumus iki 2010 m. Šiuo atžvilgiu socialinių partnerių vaidmuo yra ypač svarbus. Siekdamas panaikinti skirtingą vyrų ir moterų apmokėjimą, valstybės narės sieks iki 2010 m. žymiai jį sumažinti kiekvienoje valstybėje narėje, naudodamos įvairiapusį požiūrį, kovojantį su skirtingą vyrų ir moterų apmokėjimą lemiančiais veiksniais, įskaitant segregaciją sektoriuose ir profesijose, mokyme ir lavinime, darbo vietų klasifikacijose ir užmokesčio sistemose, taip pat keldamos sąmoningumą ir didindamos skaidrumą.

Ypatingas dėmesys bus skiriamas darbo ir asmeninio gyvenimo suderinimui, ypač parūpinant vaikų ir kitų globotinių priežiūros galimybes, skatinant dalijimąsi šeimos ir profesinėmis atsakomybėmis ir lengvinant grįžimą į darbą po nedarbo laiko. Valstybės narės turėtų pašalinti kliūtis, trukdančias moterų darbo jėgos dalyvavimui, ir siekti, atsižvelgdamos į vaikų priežiūros galimybių poreikį ir kartu su nacionaliniais vaikų priežiūros parūpinimo modeliais, parūpinti vaikų priežiūrą iki 2010 m. mažiausiai 90 % vaikų nuo trijų metų iki privalomojo mokyklinio amžiaus ir mažiausiai 33 % vaikų iki trijų metų amžiaus.

7. SKATINTI PALANKIŲ SĄLYGŲ DARBO RINKOJE NETURINČIŲ ŽMONIŲ INTEGRACIJĄ IR KOVOTI SU JŲ DISKRIMINAVIMU

Valstybės narės skatins integraciją žmonių, kurie susiduria su ypatingais sunkumais darbo rinkoje, pvz., anksti palikusių mokyklą, žemos kvalifikacijos darbuotojų, neigalių žmonių, imigrantų ir etninių mažumų, plėtodamos jų darbingumą, didindamos galimybes įsidarbinti ir kovodamos su visomis jų diskriminavimo formomis.

Valstybės narės iki 2010 m. stengsis:

- kad ES vidutiniškai būtų ne daugiau kaip 10 % anksti mokyklą paliekančių žmonių,
- kiekvienoje valstybėje narėje žymiai sumažinti palankių sąlygų neturinčių žmonių nedarbo skirtumus, pagal bet kokius nacionalinius tikslus ir apibrėžimus,
- kiekvienoje valstybėje narėje žymiai sumažinti nedarbo skirtumus tarp ES ir ne ES piliečių, pagal bet kokius nacionalinius tikslus.

8. DARBO APSIMOKĖJIMAS DIDINANT DARBO PATRAUKLUMĄ

Valstybės narės reformuos finansines paskatas siekdamas paversti darbą patraukliu ir skatinti vyrus bei moteris ieškoti darbo bei jį išlaikyti. Atsižvelgdamos į tai valstybės narės turi kurti atitinkamas politikas dirbančių neturtingų žmonių skaičiui sumažinti. Jos peržiūrės ir, prireikus, reformuos mokesčių ir išmokų sistemas ir jų sąveiką, siekdamas panaikinti nedarbo, skurdo ir neveiklumo spąstus, ir skatinti moterų, žemos kvalifikacijos darbuotojų, vyresnio amžiaus darbuotojų, neigalių asmenų ir esančių toliausiai nuo darbo rinkos asmenų dalyvavimą.

Išsaugodamos pakankamą socialinės apsaugos lygį, valstybės narės peržiūrės pakeitimo lygius ir išmokų trukmę; užtikrins efektyvų išmokų valdymą, ypač veiksmingos darbo paieškos atžvilgiu, įskaitant skatinamųjų priemonių darbingumui remti prieinamumą, atsižvelgdamos į individualias situacijas; prireikus, apsvartys darbo išmokų teikimą; dirbs stengdamosi panaikinti neveiklumo spąstus.

Politikos sieks iki 2010 m. žymiai sumažinti aukštus ribinius mokesčių lygius ir, prireikus, mokesčių našta menkai apmokamiems darbuotojams, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes.

9. NEDEKLARUOJAMĄ DARBĄ PAVERSTI REGULIARIU UŽIMTUMU

Valstybės narės turi kurti ir vykdyti plačius veiksmus ir priemones nedeklaruojamam darbui naikinti, o tai apimtų verslo aplinkos paprastinimą, stabdžių šalinimą ir tinkamų paskatų mokesčių ir išmokų sistemoje tiekimą, geresnį įstatymų vykdymą ir sankcijų taikymą. Jos turi dėti būtinas pastangas nacionaliniu ir ES lygiu šios problemos mastui ir nacionaliniu lygiu pasiekti pažangai išmatuoti.

10. KOVOTI SU REGIONINIAIS UŽIMTUMO SKIRTUMAIS

Valstybės narės turi įgyvendinti bendrą politiką, galinčią panaikinti regioninius užimtumo ir nedarbo skirtumus. Darbo vietų kūrimo potencialą vietos lygyje, įskaitant socialinėje ekonomikoje, reiktų remti, o visų susijusių dalyvių partnerystę skatinti. Valstybės narės:

- skatins palankias sąlygas privataus sektoriaus veiklai bei investicijas į atsiliekančius regionus,
- užtikrins, kad valstybinė parama atsiliekančiuose regionuose bus sutelkta į investavimą į žmogiškąjį ir žinių kapitalą, taip pat į adekvačią infrastruktūrą (dar žr. BEPGs, 18 ir 19 gaires).

Reikia pilnai išnaudoti Sanglaudos ir struktūrinių fondų bei Europos investicijų banko potencialą.

GERAS VALDYMAS IR PARTNERYSTĖ ĮGYVENDINANT UŽIMTUMO GAIREIS

Valstybės narės užtikrins veiksmingą Užimtumo gairių įgyvendinimą, taip pat regioniniu ir vietiniu lygiais.

Parlamentinių institucijų, socialinių partnerių ir kitų susijusių dalyvių dalyvavimas

Geras valdymas ir partnerystė yra svarbūs klausimai įgyvendinti Europos užimtumo strategijai geriant nacionalines tradicijas ir praktikas. Europos Parlamentas atliks svarbų vaidmenį šiuo atžvilgiu. Atsakomybė už Europos užimtumo strategijos įgyvendinimą tenka valstybėms narėms. Laikantis nacionalinių tradicijų, atitinkamos parlamentinės institucijos bei susiję dalyviai nacionalinio, regioninio ir vietos užimtumo srityje gali reikšmingai prie to prisidėti.

Laikydami savo nacionalinių tradicijų bei praktikų, socialiniai partneriai nacionaliniu lygiu turėtų būti kviečiami užtikrinti veiksmingą Užimtumo gairių įgyvendinimą ir pranešti apie svarbiausius savo indėlius visose srityse, už kurias jie atsakingi, ypač dėl permainų ir prisitaikumo valdymo, lankstumo ir saugumo sinergijos, žmogiškojo kapitalo raidos, lyčių lygybės, darbo apsimokėjimo ir vyresnio amžiaus žmonių aktyvumo, taip pat darbuotojų sveikatos ir saugos.

Europos socialiniai partneriai tarpprofesiniame ir sektorių lygiais kviečiami prisidėti prie Užimtumo gairių įgyvendinimo bei remti pastangas, pradėtas nacionalinių socialinių partnerių visais lygiais, pvz., tarpprofesiniame, sektoriniame ir vietos lygiais. Kaip paskelbta jų bendroje darbo programoje, Europos socialiniai partneriai tarpprofesiniame lygyje kasmet praneša apie savo indėlį įgyvendinant Užimtumo gaires. Europos socialiniai partneriai sektorių lygiu kviečiami pateikti pranešimus apie savo atitinkamus veiksmus.

Be to, darbo tarnybos turėtų veiksmingai ir efektyviai pristatyti užimtumo politikas.

Adekvatus finansinių išteklių paskirstymas

Valstybės narės užtikrins skaidrumą ir išlaidų efektyvumą skirstant finansinius išteklius Užimtumo gairėms įgyvendinti, derinantis prie sveikų valstybės finansų poreikio pagal Bendrąsias ekonominės politikos gaires.

Jos pilnai išnaudos potencialą Bendrijos struktūrinių fondų įnašą, ypač Europos socialinio fondo, politikos pristatymui remti ir instituciniams pajėgumams užimtumo srityje stiprinti.